

Lietuviškai ir žemaitiškai rašęs Edvardas RUDYS

Danguolė ŽELVYTĖ

Edvardas Rudys (1936–2015) – vienas žymiausių autorių, rašiusių žemaičių ir lietuvių kalba. Kūrė eilėraščius, apsakymus, apysakas. Jis gimė 1936 m. gruodžio 15 d. Skuodo rajono Mosėdžio miestelyje. 1944–1955 m. mokėsi Mosėdžio vidurinėje mokykloje, 1956–1961 m. studijavo Lietuvos žemės ūkio akademijos Ekonomikos fakultete, 1961–1963 m. dirbo Skuodo rajono Luknės kolūkio pirmininku, 1964 m. įstojo į Lietuvos žemės ūkio ekonomikos mokslinio tyrimo instituto aspirantūrą, bet LKP Skuodo rajono komiteto sekretorius jo mokytis neišleido, nes norėjo, kad jis ir toliau dirbtų rajone. E. Rudys vis dėlto tais metais iš Skuodo rajono išvyko ir pradėjo dirbti Vilniaus rajono Panerio zoninio normavimo punkto vedėju. 1965–1970 m. dirbo Vilniaus žemės ūkio buhalterinės apskaitos technikumą dėstytoju, 1971–2000 m. buvo Lietuvos žemės ūkio ekonomikos mokslinio tyrimo instituto mokslinis bendradarbis, nuo 1976 m. – skyriaus vedėjas. Gilino žinias Vilniaus valstybiniame universitete ir čia 1975 m. apgynė mokslų kandidato disertaciją tema „Techninių kultūrų produkcijos realizavimas ir tolesnis jo tobulinimas Lietuvos TSR“. Nuo 1965 m. gyveno, dirbo, kūrė Vilniuje.

Iki 1999 m. buvo išspausdintos 9 jo knygos įvairiais žemės ūkio klausimais, kurias jis spaudai parengė dirbdamas Lietuvos žemės ūkio ekonomikos mokslinio tyrimo institute.

Laisvalaikio rašydavo prozos kūrinius bei eilėraščius. 1996 m. Vilniuje Žemaičių kultūros draugijos Informacinis kultūros centras (RKIC, žurnalo „Žemaičių žemė“ redakcija) išleido didelio skaitytojų susidomėjimo sulaukusią ir daugelį autorių žemaitiškai paskatinusią rašyti E. Rudžio apsakymų knygą „Kuotrė“. Tai buvo pirmoji žemaičių kalba parašyta ir išleista knyga Lietuvoje po nepriklausomybės atkūrimo. Antrąją jo žemaitiškai parašytą knygą – „Sėmuo-na malūnā“ RKIC išleido 2001 metais.

E. Rudys savarankiškai spaudai parengė ir išleido 3 savo lietuviškai parašytų eilėraščių, novelių, apysakų, apybraižų knygas: „Laukai ir jausmai: eilėraščiai“ (1989 m.); „Žemės žalumoj, dangaus žydrumoj“ (2000 m.); „Nuodėmė ant laužo: istorinė apysaka“ (2008 m.).

Edvardas Rudys 1958 metais. Nuotrauka iš RKIC saugomo E. Rudžio archyvo

E. Rudys mirė 2015 m. rugsėjo 15 d. Vilniuje. Jis palaidotas Skuodo rajono Ylakių kapinėse.

Paskutiniais savo gyvenimo metais jis nemažai sukūrė prozos ir poezijos kūrinių, dalį jų viešino įvairiuose Interneto leidiniuose, tačiau daugiausiai parašytų kūrinių liko jo namuose darbui naudotų asmeninių kompiuterių kietuosiuose diskuose, kompaktinėse plokštelėse. Šiame archyve buvo daug jo parašytų kūrinių versijų (savo kūrinis jis daug kartų koreguodavo).

Našle likusi, tuo metu dar gyva buvusi E. Rudžio žmona Zita Rudienė rūpinosi, kad tai, kas vyro sukurta ir tinka sklaidai, būtų paskelbta. Ji žurnalo „Žemaičių žemė“ redakcijai sudarė galimybę kompiuterių diskuose prieinamą E. Rudžio kūrinių archyvą nusikopijuoti. Įsirašytuose failuose radome jo pradėtus sklaidai rengti prisiminimus apie Mosėdį, nemažai nuotraukų, foto-reprodukcijų, liudijančių šio miestelio istoriją.

Prieš keletą metų į redakciją paskambinęs rašytojo sūnus pranešė, kad jis planuoja išleisti tėvo prisiminimus apie Mosėdį. Tikimės, kad jie bus išspausdinti. Na mūsų žurnalo skaitytojams ši kartą siūlome fragmentą iš paskutiniais savo gyvenimo metais E. Rudžio kurto žemaitiškai eiliuoto pasakojimo apie rašytoją Juliją Beniuševičiūtę-Žymantienę (Žemaitę). Mūsų redakcijai Z. Rudienės perduotame vyro skaitmeniniame archyve yra tik dalis šio kūrinio (eilės apie rašytojos gyvenimą, tarnystę Džiuginėnų dvare ir jausmus Laurynui Žymantui). Ar E. Rudys buvo užbaigęs parašyti ir kur nors išsaugojęs kitas šio pasakojimo dalis, nežinome.